

načítaj video



1



2



3



4



5



6



7



8



9



10



11



12

sa mo vra va

Miloš Karásek

- autorský
multimediálny projekt

Projekt tvoria autonómne, jasne artikulované roviny (texty, fotografie, video), ktoré vzájomným naložením na seba vytvárajú nový imaginatívny priestor bez ilustratívnych prvkov, miesto, kde sa poézia môže „udiať“.

Autori sa pomocou jednoduchých a úsporných postupov snažia vyvolať intenzívnu emóciu hlbokého vnemu krásy a krehkej pomínelnosti života, vytvoriť poetický obraz márnosti bytia...

Prezentácia:

Stredoeurópsky dom fotografie
a centrum Bratislavy / máj 2021

Korzo – Zálesie mólo na Malom Dunaji /
jul – september 2021

The project consists of autonomous, clearly articulated layers of meaning (texts, photographs, video), which, by intersecting each other, create a new imaginative space without illustrative elements, a place where poetry can „happen“. With the help of simple and economical methods, the authors try to evoke an intense emotion of a deep perception of beauty and the fragile transience of life, to create a poetic image of the futility of being...


KNIHA *Samovrava* Miloša Karáska voľne nadväzuje na predchádzajúcu zbierku *Bez seba*. Krátke, úsporné texty jednoduchým jazykom odrážajú hlboké precítenie emócií, ktoré zažíva každý z nás. Krása a bolesť bytia na pozadí striedania ročných období, krehké zmeny prírody, pomínelnosť a z nej prameniacci prirodzený životný smútok, to sú základné motívy zbierky. Ich pomocou sa autor snaží vyjadriť to, čo je skryté pod povrchom, čo nevidíme, ale cítime.

VIDEO vznikajúce v spolupráci s Michalom Zajačkom predstavuje výrazný žánrový posun. Na minimálnej, zhruba polminútovej ploche, sú jednotlivé vybrané texty spracované v audiovizuálnej skratke do tvaru samostatného diela. Obrazová stavba nemá vo vzťahu k textu ilustratívny charakter, ale predstavuje nepopisný imaginatívny priestor, v ktorom sa báseň „deje“.

FOTOGRAFIE Michala Zajačka, ktoré vytvoril ako obrazový sprievod ku knihe, rozvinula grafička Nora Nosterská do série dvanástich citylightov. Karáskove texty sa ocitajú v ploche fotografií, stávajú sa ich významovou súčasťou, čím sa opäť rozširuje rôznosť výkladových možností. Lyrické foto/grafické plochy nasledovne umožňujú realizáciu poetickej priestorovej intervencie v parteri mesta. Každý citylight ma QR kod, cez ktorý sa otvára video.

ZMYSEL celého projektu spočíva v snahe autorov a ich spriatelených duší vrátiť poéziu tam, kam patrí. Do bežného života.

MK



Miznú slová,
vety napísané,
všetko, čo sa stalo.
Aj to, čo sa stane.

Nebo sivé
ako podrážky.
V dierach blankyt.

Žiarivé nebo,
sneh puká pod nohami.
Na nič nemyslím.

The sky dazzles above,
The snow crackles underfoot.
Mind emptied of thought.

Už spolu nežijeme,
iba vedľa seba.
Rozsypané črepy neba.

No longer together,
We live alongside each other.
The sky's shattered shards.

... bezvládne visia
tvoje šaty
opustené v skrini...

Lifeless your clothes
In the wardrobe hanging.
Deserted, alone.

Dýcham.
Dýcham.
Dýcham ústami,
ktoré mi zostali.

I'm breathing still,
With the mouth I still have
To breathe with, still.

Bežné veci
na ktoré denne pozerám,
zázraky všednosti,
ktoré nevnímam.

Ordinary things,
Things I see every day.
Miracles of the ordinary
That I miss every day.

Ticho sneží.
Zatvorím oči.
Sneží ticho.

Snow falling silently.
I close my eyes.
Silence is snowing.

Tvárou k stene časů

Nadeřda
Lindovská



... keď som začala do svojho mobilu týždeň čo týždeň dostávať od Miloša Karáska zvláštne videoposlania, pripomenulo mi to jeho projekt z roku 1995.

Vtedy mi do domovej schránky pravidelne prichádzali oranžové obálky tzv. *Poštového divadla*. Sedem týždňov, na pokračovanie, rovno na moju adresu prúdili fragmenty bizarej drámy *Insomnia (Nespavosť)*. Svojou hravosťou a espiritom rozjasňovali ponuré zimné dni. Kartičky v obáľkach obsahovali texty a kresby, evokujúce viaceré výstupy z pomyselnej divadelnej inscenácie hry. Išlo o podivný paralelný svet. Podobal sa na nočnú moru, plnú absurdného utrpenia nemenej absurdných postáv Schopenhauerovej éry. Viedli medzi sebou strhujúce dialógy, nemenej strhujúco mlčali, plakali, obnažovali sa, páchali samovraždu, mizli v tme. Všetci čosi tajili, skrývali, vyznievali a vyzerali bizarne, nejednoznačne a tajomne. Bolo to exaltované aj vtípné naraz. Po niekoľkých týždňoch sa na záver pomyselného predstavenia konala skutočná klaňačka v skutočnom čase a priestore pred skutočným publikom. Tvorila tradičnú bodku za netradičným divadelným projektom. Projektom, ktorý vznikol zo vzbury proti nemožnosti robiť živé divadlo. *Poštové divadlo* odrážalo veľký paradox – bolo vlastne divadlom naruby. Znamenalo smrť divadla v bežnom zmysle slova a súčasne jeho znovuzrodenie v inej podobe. Absurdné a ireálne sa tu stávalo reálnym a možným. Prostredníctvom novej identity divadlo víťazilo nad stratou existenčných podmienok. Karásek otváral nové možnosti pre vznik nových variácií autorského prejavu. Autor ich nielen využíval, ale aj hravo zmnožoval. Pohrával sa s nimi na veľa spôsobov, a tak prepájal výtvarné, literárne a divadelné svety do jedného celku.

Projekt *Samovrava* nespadá do divadelnej oblasti, ale je tu prítomná istá nadväznosť na *Poštové divadlo*. Samozrejme, popri podobnostiach existujú aj veľmi výrazné rozdiely. Uplynulo veľa času, celé štvrtstoročie a život priniesol nové témy, skúsenosti, modernejšie technické podmienky a možnosti doby dátovej. Všetko sa to vpečatilo do Karáskovej tvorby. Mne sa *Samovrava* nanajvýš intímny spôsobom prihovárala cez WhatsApp. Súčasne sa šírila prostredníctvom e-mailov, sociálnych sietí a ďalších aplikácií. V čase druhej vlny covidu *Samovrava* obdivuhodne rezonovala s osamelosťou, vyludnenosťou a izolovanosťou mnohých životov. Súznela s pandemickým svetom množiacich sa strát: od straty možnosti osobných stretnutí, fyzických dotykov a objatí až po nenávratné straty priateľov a príbuzných. Téma clivoty po blízkej osobe sa zhodovala s potrebou vysporiadať sa so smútkom, opustenosťou a samotou. Veď samovravu zažil každý, kto zažil samotu. Sú nerozlučne späté.

Tajomná synchronicita načasovania projektu so smrtiacou epidémiou novej doby posilnila jeho vyznenie.

Krátke videoposolstvá *Samovravy* vniesli do pandemickej každodennosti poetický kontrapunkt. Obsahovo, citovo a esteticky dokonalé spojenie textu a vizuálu. Čiernobiela farebnosť ako spomienka aj odkaz na staré artové filmy a fotografie. Karáskove citlivé variácie japonských haiku pôsobivým spôsobom zviditeľnené na záberoch Michala Zajačeka. Úsporné slová a audiovizuálne obrazy zaznamenávajúce človeka a svet v konkrétnej chvíli, v jeho pomínutelnosti a súčasne v kolobehu prírody, kolobehu večnosti. Protiklady. Spomalenie. Nostalgia. Krehkosť a sila. Meditatívnosť a krása každodennosti. Zvuky a hudobné motívy dotvárajúce celkovú atmosféru. Skvelý herecký zjav Janka Galloviča, zastupujúceho autorský subjekt. Sugescia jeho hlasu – každé slovo, každá intonácia, každá pauza a pointa v jeho podaní boli absolútnou trefou do čierneho. Minivideá, presvedčivé svojou citovou hĺbkou a umeleckou bravúrou. V dobrom zmysle slova – perfekcionistická práca! Dvanásť porcií videopoézie s bonusovým mlčaním trinásťteho dielu, ponúkajúceho vizuálnu bodku. Videohaiku?

Multimediálny projekt *Samovrava* pozostáva z viacerých častí, ktoré sa navzájom vrstvia a dopĺňajú. Videoposolstvá sú ich súčasťou. Základ tvorí rovnomenná poetická zbierka Miloša Karáska, venovaná pamiatke priateľky, spomienke na lásku. Odporúčam všetkým, ktorí neznášajú vyprázdnené slovné hry, umelé metafory, predstierané obsahy. Chcú sa zastaviť, precítiť a premyslieť zázraky všednosti. Niekoľko textov, pre autora zrejme ťažiskových, nadobudlo kongeniálnu videopodobu. Paralelne vznikli skvelé Zajačekove fotografie s Karáskovými haiku. To všetko v grafickom spracovaní Nory Nosterskej bolo predstavené na výstave v Galérii Martina Martinčeka. Následne sa fotografie s textami objavili ako tzv. poetická intervencia do bežného života na rôznych miestach Bratislavy v podobe citylightov. Tým sa počet adresátov projektu značne rozšíril. Nateraz poslednú časť vytvára výstava na drevenej promenáde na nábreží Malého Dunaja v obci Zálesie.

Podobne, ako kedysi v *Poštovom divadle*, aj v projekte *Samovrava* je prítomný princíp inscenovanosti, aj keď v transformovanej verzii. Poézia oživa vďaka jej zviditeľneniu v obraze, v priestore, v pohybe, v hlase. Rozpína sa a preniká ďalej – do mesta, do ulíc, do obchodných centier, na vidiek na dunajské korzo. Tvorcovia provokujú vznik nových komunikačných situácií. Spájajú svety poézie, audiovizuálneho umenia a bežnej reality. Prítom celý vizuálny rámec, interiéry aj exteriéry, všetky detaily s relevanciou sú prítomné a zúčastňujú sa na príbehu.

sa dajú vnímať ako obmeny záverečnej divadelnej klaňacky, ako hľadanie nových možností kontaktu vytvoreného diela s okolitým životom, ako iniciovanie spätnej väzby.

Popri určitej vnútornej nadväznosti však medzi týmito novátorskými projektmi nepopierateľne existuje značná rozdielnosť. Týka sa nielen rozšírenia tvorivého tímu, posunu vo voľbe média a výrazových prostriedkov, ale ide najmä a predovšetkým o utváranie obsahu a nasmerovanie výpovede. *Poštové divadlo* je minulosťou, *Samovrava* jeho inverzným odrazom Karáskovho umeleckého hľadania v zrkadle času.

Fantasknú absurditu *Insomnie* vystriedala skúsenosť skutočného pozemského bytia. Nadobro zmizli vymyslené bizarné postavy, zmietané chorobnými erotickými túžbami rôzneho druhu, sem-tam zbavené končatín, zašpinené od krvi, sprevádzané družinou hnilobných mušiek a červov... Objavil sa autor-rozprávač a jeho spomienky na tú, ktorá sa vzdialila a ktorej stopy v jeho živote pretrvávajú. Sú tu ozajstní muž a žena ukotvení v bežnom živote striedajúcich sa prírodných úkazov a ročných období. Karásek sa až nebúri proti nezmyselnosti života, s pokorou poznáva a prijíma večný kolobeh času. Pomínutelnosť. Namiesto provokatívneho žonglérstva predstavivosti, umného rozvíjania ireálnych udalostí – predkladá poetický záznam ľudského prežitku, reálnej osobnej drámy. *Samovrava* ju prekladá z jazyka citov do jazyka slov, jazyka poézie a jej vizuálnych analógií. Autor pozýva do svojho intímneho sveta. Delí sa o pozorovania, úvahy, otázky. O poznanie, ktoré je vykúpené obeťou. Naznačuje svoju situáciu. Je modelová. Nadčasová a večná. Pozná ju každý pozostalý. Individuálne nadobúda všeobecnú platnosť.

V roku 2004 Miloš Karásek v odpovedi na otázku, aké témy prináša aktuálna doba, poukázal na rýchlosť technického pokroku, ktorý ostro, oveľa naliehavejšie než kedysi, ovplyvňuje súčasné generácie ľudí. Za tému číslo jeden označil postavenie človeka v rýchlo sa meniacom svete, jeho identitu.

Téme skúmania identity človeka zostal verný aj po zhruba dvadsiatich rokoch. Na podporu svojej aktuálnej výpovede suverénne využil technické vymoženosti dátovej éry. Prítom však s pokorou nadviazal na tradíciu starej japonskej poézie. Od hravého rozvíjania provokačných postmoderných konceptov prelomu tisícročia prešiel k subtilnej reflexii citlivosti ľudského srdca. Taká je v skratke umelecká (a pravdepodobne aj ľudská) bilancia uplynulého stvrtstoročia Miloša Karáska. *Samovrava* je zjavným posunom v jeho tvorbe. Verím, že tá, ktorá sa so mňa môže naučiť, sa naučí aj na tomto mieste.